

FILLOLS

TIUS), car segons l'evolució fonètica del català només s'explica la *-d-* del testimoni citat com a reflex de *-T-* o de *-D-*, i més aviat d'aquell nexa (*LleuresC.*, 209-16). De fet, el sufix antroponímic llatí *-TIUS*, paral·lel a *-ATIUS*, *-UTIUS*, també es demostra creatiu a l'obra de Schulze (*Zu lat. Eigenn.*); cf. *Filonius* i *Filionius* en Schulze, 306; així *FILITIĀNU > *Filizán* > *Filiđá* > *Filià*.

Estudiem, juntament amb *Filià*, l'origen de *Montfilla*, indret situat al terme de Porta (Alta Cerdanya) (1958; xxiii, 78). Es tracta sens dubte de MONTE FILLIĀNU (Schulze, *Zu lat. Eigenn.*, 424). Skok (*Ortsn.*, 84) en recull diversos parònims occitans derivats del NP ll. FILLIUS: *Le Filan* i *Fillan* (Drôme), *Hillant* (B-Pyr.); i a la Toscana es troba el NL *Figliano* (Pieri, *Top. Arno*, 112). Ph. R.

FILLOLS

Municipi del Conflent, cantó de Prada, situat al vessant septentrional del massís de Canigó, entre Taurinyà i Vernet. Comprèn quasi tota la *vall de Fillols*, regada per la *riera de Fillols*, la qual afluïx a la Tet per mitjà del riu Major.

PRON. POP.: *filòls*, oït a Canavelles (1959); *filòls* a Sardinà (1959), Conat i Noedes (1960).

DOC. ANT. *Foliolos* 845 (Baluze CVIII, citat s. v. *Cuixà*); *Foliolis* 950 (Alart, *Bull. Soc. Agr. Sc. X*, 82); *Foliolus* 950 (Abadal, *Eixalada*, 177); *Fulols* 959 (Alart, *Cart. rouss.*, 21); id. 1227 (Alart, *InvLC*, s. v. *fulla*); id. 1252; id. 1283; *Fuliolos* 1025 (Alart, *Cart. rouss.*, 47; *villa Fuliolos* 1075 (Col·le. Moreau xxxi, 67); *villa Fullols* 1166 (Alart, *InvLC*, s. v. *fulla*); *villa Fuliols* 1184 (id.); *Fulloles* 1195 (id.); *Fullols* 1254 (id.); 1273 (id.); 1359 (*CoDoACA* XII, 124); 1393 (Alart, *InvLC*, s. v. *fulla*); 1395 (Alart, *Doc. géogr. hist.*, 531); *Fuillols* 1267 (Alart, *InvLC*, s. v. *fulla*); *Fuyllols* 1395 (Alart, *Doc. géogr. hist.*, 516); *Fullols* 1385 (id., 522); *Ffulols* 1435 (id., 599).

Mencions addicionals (Ponsich, *Top.*, 105): *Fuliols* 887; *Fullols* c. 918, 958, 1097; *Foliolos* 958; *Foliolum* 968; *Fulliols* 981; *Foliolus* 1011; *Filiolo* 1043; *Fuliolo* 1075; *S. Felix de Fulols* 1193; *Ffuiols* 1359; *Fulholis* c. 1400; *Fillols* 1628, 1632, 1662, 1750.

ETIM. Es tracta sens dubte de *FŪLIOLUS, derivat del NP llatí *FŪLIUS* (cf. Schulze, *Zu lat. Eigenn.*, 168). Llevat de la menció de 1043 citada per Ponsich (*Filiolo*), la qual potser presenta una lectura errònia, els testimonis antics revelen unànimement *Fu-* o *Fo-*, per bé que hi predomina aquella grafia. En el canvi de *Fu-* en *Fi-*, resultat d'una dissimilació entre dues vocals posteriors (*Fullols* > *Fillols*), degué influir-hi també el NP cat. *Fillo/Flol* < *FĪLIOLU*. Ph. R.

FILMIGONS. Figura com un antic alou vigatà en un doc. de 1133 en Albon (*Cart. du Temple*, § 54): «*alo. q. voc. Filmigons*». La fesomia és d'algun NP germànic, però és difícil i ben dubtós per més que l'arrel *FILU-* sigui productiva en aqueixa antroponímia

(29 noms en Förstemann, 505-506) perquè així no s'explica la 2a. part del nom. Difícilment seria *Fili-mut*, *-d* (Ss. vi i ix: Först., 506). Es podria pensar en un compost amb *-wig* (assimilació *-v-n* > *m-n*) però no es troba compost amb *FILU* (*Ful(d)wig* és rar i seria forçat fonèticament). Essent hapax es pot conjeturar que sigui llició imperfecta en lloc de *Filmigons: llavors, potser un *Flemingons derivat del nom nacional dels flamencs, *Fleming*, que consta també com antic NP (Först., 511)?

També es podria pensar —potser fóra el més versemblant— que *Filmigons* resulti d'una assimilació de *Felvigons: aquest potser vindria d'un *FALWIK, *-ON*, derivat del germ. occid. *FALW* 'pàhid' (o al. ant. *falō* ll. *flavius*); que aquest vagi tenir derivats antroponímics només n'hi ha proves escasses i no ben clares: un *Falwan* en els *Libri Confraternitatum* dels M.G.H. (Först., 495), un parell de testimonis de *Falico/Falacho*, però Först. creu que s'han d'identificar amb *Falho* documentat des del S. vi (i en bastantes variants) i a aquest li suposa una incerta arrel *FALM-* escassament productiva. Si tanmateix jo m'inclinaria per això és perquè aquí comptem almenys amb la certitud de l'adjectiu germano-romànic *FALWU* que ha deixat àmplia i robusta descendència romànica i germànica: b.-al. ant. *falū*, al. mod. *fahl*, ags. *fealo*, esc. ant. *folr*, fr. *jauve*, ll. tardà *falvius*, cat. ant. *falb* (*DECat* III, 852-3).

Final, *Finalbo*, *Font de ~*, *V. Fenals* *Finestrat*, *V. Finestres* *Finell*, *Finella*, *V. Alfulell*

FINESTRES, FINESTRELLES i altres derivats

NLL molt repetits de muntanyes i poblats, que s'han usat com a llocs de mirador i de guaita. Amb els seus probables derivats *FINESTRAT* i *FINESTRET*.

Ja es va explicar en *DECat* (III, 1037b5ss.; i v, 699b37), que els llocs en qüestió constitueixen esplèndides talaies o observatoris guerrers, per llur posició dominant horitzons immensos, i foren comparats al mirador o finestra d'una alta torre de defensa. Ja en llatí clàssic trobem el mot en un sentit relacionat: *fenestra* 'espitllera (per tirar)', en Cèsar etc.

En els nostres Pirineus centrals es veu que havia arribat a funcionar com un terme orogràfic, usat amb caràcter apehlatiu, i en nombre singular: el llegim, molt repetit, en les descripcions de trajectes muntanyosos en *Spill de Castellbò* (a. 1518) —dedicat a la zona des de la SdUrg. a l'alt Pallars—, on apareixen, ací i allà, frases com la d'afrontació «ix a la *finestra* de Cortó ---» (a la Vall d'Aneu). Natural, doncs, que el trobem estereotipat com a nom de collades i altres accidents orogràfics menors, en aquesta rodalia, i precisament en singular: *Finestra*, en el te. de Tírvia (*Spill*, f° 46r). Coll de *Finestra* te. de Tavascan, prop de l'Estany de la Muntanya d'Estaon i entre aquest i la Punta de Maio (1934, Ll. 24, 57). No és, però, que sigui peculiar d'allà.

Perquè ben lluny d'aquesta zona, se'n troben casos